

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Функціонування підприємства супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у формах витрат ресурсів і одержання доходів, їх розподілу і використання. При цьому визначаються джерела коштів, напрямки і форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально – технічних ресурсів, покупцями продукції, персоналом підприємства тощо. Всі ці грошові відносини складають зміст фінансової діяльності підприємства.

У своїй фінансовій діяльності підприємство повинне керуватися принципами комерційного розрахунку та самофінансування, забезпечуючи відшкодування поточних та капітальних витрат виключно за рахунок власних і залучених коштів.

Держава через систему законодавства, фінансові інструменти здійснює економічне регулювання фінансової діяльності підприємства.

Суть фінансової діяльності підприємницької структури полягає у виникненні грошових коштів для здійснення своєї фінансової діяльності шляхом оплати залучених у виробництво ресурсів і отримання доходів від реалізації виробленої продукції.

Основні принципи фінансової діяльності підприємств полягають в наступному:

- 1) вибір структури капіталу підприємства, напрямків його використання з метою забезпечення стабільно високої прибутковості;
- 2) збалансування видатків і надходжень платіжних засобів підприємства у часі;
- 3) забезпечення своєчасності розрахунків;
- 4) підтримання необхідної ліквідності ;
- 5) вибір форми і джерел фінансування розширеного відтворення та пошук їх оптимального співвідношення.

В умовах ринкової трансформації фінансова діяльність виходить на передові позиції в системі господарювання, тому що в кожному виді господарської діяльності головним є результат, а результат діяльності можна визначити лише за допомогою фінансів, а весь процес опосередкування фінансами виробничого циклу є не що інше, як фінансова діяльність.

В умовах ринкової економіки підприємство несе повну відповідальність за свою фінансову діяльність.

Якщо порівняти фінансову діяльність підприємств в умовах адміністративно – господарської системи і в умовах ринкової економіки, то можна зазначити, що підприємство в ринкових умовах господарювання позбавляється багатьох негативних рис і набуває нових властивостей.

Зникають такі негативні риси, як відсутність самостійності в господарюванні, безвідповідальність, байдужість до розвитку науково – технічного прогресу.

Підприємство набуває таких нових ознак: самостійний вибір діяльності, висока відповідальність за результати виробництва, ефективне господарювання, впровадження в умовах конкурентного середовища досягнень науково-технічного прогресу, передової технології, поліпшення якості і асортименту продукції з метою задоволення потреб споживача.

Діяльність підприємств в умовах ринкової економіки підпорядковується потребам споживача, адже без вивчення попиту ринку, запитів та потреб населення, забезпечення високої якості продукції неможливе успішне функціонування підприємства, його конкурентоспроможність.

В Законі України «Про підприємництво» від 07.02.91 р. №698-ХІІ із змінами і доповненнями до нього, поняття фінансова діяльність ототожнюється з поняттям підприємницької діяльності, яка здійснюється на основі таких принципів:

- вільний вибір діяльності;
- залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян;
- вільний найом працівників;
- залучення і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших видів ресурсів, використання яких не заборонене або не обмежене законодавством; самостійне здійснення зовнішньоекономічної діяльності, використання належної частини валютної виручки.

В процесі здійснення фінансової діяльності підприємство вступає у відносини:

- з засновниками (власниками) щодо формування статутного фонду;
- з постачальниками і замовниками щодо виконання договорів і зобов'язань;

- з державою по сплаті податків та інших обов'язкових платежів;
- з органами соціального страхування та Пенсійним фондом по сплаті відрахувань;
- з робітниками і службовцями підприємства по оплаті праці, матеріальних допомог;
- з банками з приводу одержання і повернення кредитів, сплати процентів за користування ними, надання банківських послуг;
- в середині підприємства з приводу розподілу прибутку, що залишається в його розпорядженні, з приводу розподілу коштів щодо формування фондів основних засобів та оборотних коштів;
- з страховими організаціями по страхуванню майна, окремих працівників, підприємницького та комерційного ризиків;
- з іншими підприємствами та організаціями щодо емісії і розміщення цінних паперів, взаємного кредитування, дольової участі у створенні спільних підприємств;
- з підрозділами підприємства, вищестоячою організацією, спілками і об'єднаннями, членами яких є підприємство по виконанню взаємних фінансових зобов'язань.

На нашу думку, фінансова діяльність підприємства – це рух коштів по формуванню затрат на виробництво, надходження виручки від реалізації, використання грошових нагромаджень, формування та витрачання коштів на створення основних та оборотних засобів.

Фінансова діяльність комерційних структур характеризується такими ознаками: плановість, господарська самостійність, матеріальна зацікавленість, диверсифікація, забезпечення фінансовими резервами.

Підприємство самостійно здійснює виважене і продумане планування, яке базується на всебічному врахуванні тенденцій ринкової кон'юнктури, маркетингу і соціальної орієнтації виробництва. Основним завданням планування можна визначити досягнення високої ефективності фінансової діяльності шляхом урахування реальних можливостей перетворення як власних, так і залучених коштів у продуктивний капітал. Поряд з цим стратегічним завданням підприємства є вдосконалення своєї продукції, забезпечення результативності технології, зниження собівартості, підвищення якості, забезпечення достатнього рівня рентабельності.

Відносини підприємства з державою, з іншими підприємствами, організаціями і громадянами в усіх сферах фінансової діяльності

здійснюються на основі державного контракту чи замовлення, прямих договорів. Підприємство самостійно реалізує свою продукцію, матеріальні цінності згідно цих договорів через товарні біржі, мережу торгових підприємств, здійснює зовнішньоекономічну діяльність.

Принцип цільової направленості – один з основних принципів фінансової діяльності, який передбачає рентабельність виробництва, достатню кількість матеріальних і фінансових ресурсів, продуктивність праці, стійке становище на ринку.

Принцип матеріальної зацікавленості передбачає встановлення прогресивної оплати праці, створення умов для заохочення, ініціативи, підприємливості, досягнення високих результатів, а також оптимальне оподаткування підприємств, дотримання економічно обґрунтованих пропорцій в розподілі чистого прибутку на споживання і накопичення.

Великий вплив на фінансову діяльність підприємства має диверсифікація джерел фінансування і вкладень капіталу, який проявляється через інвестування коштів в різні цінні папери та об'єкти, створення багатопрофільних підприємств, що займаються різними видами підприємницької діяльності. Диверсифікація знижує ризик банкрутства, підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Підприємство, здійснюючи свою діяльність, ризикує щодо своєчасного отримання виручки від покупців за відвантажену продукцію. Принцип забезпечення фінансовими ресурсами проявляється через розміщення тимчасово вільних грошових коштів у вигляді вкладів або цінних паперів.

Виходячи з вищевказаного, можна зробити висновок, що найбільш важливим у фінансовій діяльності підприємства є співвідношення поточного фінансування і накопичення капіталу. Власники і менеджери підприємства повинні складати плани щодо розподілу прибутку на виробничі потреби, соціальний розвиток, заохочення. Адже відсутність стратегії управління не дозволяє підприємству завоювати зовнішні та внутрішні ринки збуту продукції, досягнути рентабельності виробництва.

В даний час навіть добре працюючі підприємства не можуть уникнути фінансових ускладнень, пов'язаних з недостатньо раціональним розміщенням і використанням фінансових ресурсів.

Поява кризових явищ на підприємстві може бути обумовлена впливом зовнішніх або внутрішніх факторів. За оцінками, які є в більшості розвинутих країнах до кризи неплатоспроможності на 1/

З приводять зовнішні і на 2/3 внутрішні фактори. Зовнішні фактори можуть бути міжнародного і національного характеру. До національних факторів, що справляють достатньо відчутній вплив на фінансовий стан кожного господарюючого суб'єкта, можуть бути зараховані причини політичного, економічного, демографічного та науково-технічного характеру. До зовнішніх факторів, що створюють умови господарювання можна віднести:

загальний стан економіки країни та масштаби інфляційних процесів;

політична стабільність та спрямованість внутрішньої політики держави;

правова та нормативна база підприємницької діяльності, її стабільність та обґрунтованість;

загальний стан підприємницької культури;

зміни у структурі попиту населення (споживачів підприємства), загальний розвиток структури споживання;

рівень доходів і збережень населення, що обумовлюють його споживчі можливості;

стадія життєвого циклу партнерів та споживачів підприємства, їх платоспроможність та ін.;

стан розвитку інфраструктури ринку діяльності підприємства;

стан розвитку науки і техніки, які визначають з одного боку – конкурентоспроможність підприємства, а з іншого - усі складові процесу виробництва (технологічний процес, продуктивність праці, раціональність використання ресурсів та ін.);

рівень міжнародної конкуренції, що обумовлює споживчі пріоритети у виборі країн - виробників необхідної продукції.

До внутрішніх факторів можна віднести:

- неосвіченість менеджерів;

- некомпетентність керівництва та його невідповідність об'єктивним умовам, що змінилися;

- необґрунтованість методів стратегічного планування;

- стан маркетингової роботи;

- сутність конкурентоспроможності продукції підприємства;

- рівень витрат на проведення діяльності, в тому числі постійних;

- форми мотивації до праці працівників підприємства;

- обсяги наявного капіталу та можливості (при потребі) до його збільшення;

- ціна капіталу підприємства та його динаміка;

- здатність до інновацій;
- наближення цін на деякі види продукції до цін на аналогічні, однак більш високоякісні імпортні товари;
- зменшення обсягів виробництва;
- великі борги;
- розбалансованість економічного механізму відтворення капіталу підприємства.

З цим тісно пов'язана реалізація функцій та завдань фінансово-го менеджменту, досвід комерційної роботи, знання правових питань. Нерідко внаслідок некоректного фінансового планування, прогнозування термінів та об'ємів одержання доходів та здійснення платежів, підприємство виявляється неплатоспроможним.

Наслідки негативного господарювання тих або інших факторів можна передбачити, а значить своєчасно прийняти заходи по їх ліквідації або послабленню, якщо постійно відслідковувати ознаки можливого погіршення фінансової діяльності підприємства. Вони є приводом до ініціативного дослідження фінансової діяльності як з боку керівників і акціонерів, так і постачальників і кредиторів. Джерелом інформації для подібної діагностики може бути офіційна бухгалтерська звітність, особливо якщо її співставити з даними за декілька звітних періодів.

1. Закон України «Про підприємства в Україні» // Відомості Верховної Ради, 1993. – №27.
2. Войтка Т.Г., Казачок И.В. Управление финансами предприятия. – Новосибирск, 1992. – 112 с.
3. Жалич В.А. Анализ финансовой деятельности предприятия. – С-Пб., 1995.
4. Лимитовский М.А. Основы оценки инвестиционных и финансовых решений. – М.: Дека, 1996. – 184 с.
5. Основы анализа финансовой, хозяйственной и инвестиционной деятельности предприятия. Автор и составитель А.Е.Абрамов. Часть II. – М., 1994. – 80 с.